

עלון דברי חיים לפרשת מסעי

ורש"י פירש: "אכלת יושביה": בכל מקום שעברנו, מצאנו קוברי מתים, והקב"ה עשה לטובה, כדי לטרדם באבלם, ולא יתנו לב לאלו.

וכתב הכלי יקר: "זקשה, כי בעבור זה נקראו מוציאי דיבה, והלא הגידו האמת מה שראו, וכי מפני שלא הרגישו שלטובתם עשה ה' זאת, נקראו מוציאי דיבה?"

ויש לומר שלכן הדגישה התורה שהיו המצריים טרודים לאפשר לבני ישראל לצאת ביד רמה דווקא בקבורת מתיהם, שהרי אז נוכחו כל בני ישראל בחוש כי לטובתם הטרוד הקב"ה את המצריים באבלם, וראו כולם ברורות שאופן יציאתם ממצרים בריש גלי מבלי פוצה פה, א"כ הרי שוב לא היה מקום טעות למרגלים בראותם שיושבי הארץ מקברים את מתיהם לאמר "ארץ אוכלת יושביה היא". לכן שפיר נקראו "מוציאי דיבה" אע"פ שהגידו האמת.

ומיושבות קושיות החתם סופר והכלי יקר חדא בחבירתה.

לפי זה מבואר היטב מדוע פתחה התורה את סדר המ"ב מסעות המפורטים בפרשת מסעי בתיאור איך שבני ישראל יצאו ממצרים ביד רמה, היות והיו המצריים טרודים בקבורת מתיהם, שהיר מזה היה להם להבין טובתו של ה' יתברך וחסדו עליהם, ואז לא היו מוציאים דיבת הארץ "אכלת יושביה", וממילא יובן ענשם להיטלטל במדבר ארבעים שנה בכל המסעות האלו.

מנחת הלוי

"והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה וישב בה עד מות הכהן הגדול אשר משח אותו בשמן הקודש" [ל"ה, כ"ה] בגמרא מבואר שאימותיהן של כהנים גדולים היו מספקים מים ומזון לרוצחים כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו.

וצריך ביאור: וכי מה יועילו המזון והמים שסיפקו להם אימותיהם של כהנים גדולים, וכי אז כבר יתרצה וישב אותו "רוצח בשוגג" כל ימיו בגלות ולא יתפלל לצאת משם?

אלא, מכאן לומדים עד כמה גדול כח התפילה שבאן מעומק הלב! כי אין הכי נמו, ודאי ודאי שהם כן היו ממשיכים להתפלל, וזאת ידעו אימותיהם של הכהנים שכל זמן שאותם רוצחים בשוגג יתפללו מתוך רעב, יהיו אלו תפילות מעומק הלב שירקיעו שחקים בעדי לצאת מן אותו מיצר ומצוק בו הם נתונים, אבל אחרי שיקבלו מים ומזון, הם כבר לא יהיו כל כך לחוצים ומורעבים, וממילא התפילה לא תהיה מעומקא דליבא כל כך, כי כאשר יהודי מתפלל מעומקא דליבא, תפילה זו נענית מיד, וזה סכנה נוראה לכהן גדול. אך כאשר התפילה היא לא כל כך מעומק הלב, היא לא תתקבל, וזה היה ה"טריק" של אותם אימותיהם של כהנים גדולים...

האזנים לתורה

"והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה וישב בה עד מות הכהן הגדול אשר משח אותו בשמן הקודש" [ל"ה, כ"ה]

"אלה מסעי בני ישראל" [ל"ג, א']

איתא ברש"י: משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפואתו, כשהיו חוזרים התחיל אביו מונה כל המסעות, אמר לו: כאן ישננו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך.

מהו הנמשל של "כאן ישננו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך" ביחס לבני ישראל? וכי לא היה להם לישון או להקיר עצמם?

ברם יש לפרש בדרך דרוש: "כאן ישננו" – היינו שנרדמו בשעת מתן תורה עד שהיה משה רבינו צריך להעירם וכפי שאומר המדרש: "בא ומצאן שהיו ישנים". "כאן הוקרנו" – היינו: אותה קרירות שהכניס בהם עמלק לגבי עבודת הבורא, ככתוב "אשר קרך בדרך", ו"כאן חששת את ראשך" – היינו: חטא העגל, שהיו לך "חששות" ביחס ל"ראש" ומנהיג שלך, ספיקות בעיקרי האמונה...

האמרי אמת

"כי אתם באים אל הארץ כנען" [ל"ד, ב']

ולכאורה תמוה, מה באה לעשות כאן תוספת הה"א במילה "הארץ" שכפי חוק הלשון היה ראוי לומר "כי אתם באים אל ארץ כנען"?

ויש לומר, דבא לרמוז לדרוש תיבת "כנען" מלשון הכנעה. לאמר, דעו שיושבי הארץ ייכנעו מפניכם, כדבר שנאמר "ידעתי כי נתן ה' לפניכם את הארץ, וכי נפלה אימתכם עלינו, וכי נמוגו כל יושבי הארץ מפניכם...ויימס לבבינו ולא קמה עוד רוח באיש מפניכם".

מדרשו של שם

"ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים. ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור" [ל"ג, ג'-ד']

וברש"י: "ומצרים מקברים" – טרודים באבלם.

ובשפתי חכמים פירש: רוצה לומר שהיו עסוקים לקבור מתיהם ולא היה להם פנאי לעכב את ישראל מלילך".

ותמה החתם סופר לשם מה לימדנו התורה במה היו המצריים עסוקים בשעה שבני ישראל יצאו מארצם ביד רמה, וכי מה איכפת לנו לדעת את הנסיבות שסיבב הקב"ה שלא יעכבו המצריים את בני ישראל מלצאת?

עוד קשה מדוע בא פסוק זה דווקא כאן כמבוא לסדר המסעות, והלא אין מקומו אלא בפרשת בא, כחלק מסיפור יציאת מצרים?

ונראה ליישב בהקדם קושייא אחרת, דהנה בחטא המרגלים נאמר "ויציאו דבר הארץ אשר תרו אתה אל בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ אוכלת יושביה היא" [ל"ג, ל"ד]

סיפור השבוע

"ותהיינו מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונועה בנות צלפחד לבני דודיהן לנשים" [ל"ז, י"א]

מעשה בא' מנכבדי וילנא שבא אצל רבי שלמה זלמן מוילנא, והתלונן בפניו שמחותנו הערים עליו ועל בני משפחתנו, ולאחר שהשיא את בנו הלמדן לבתו של אותו אדם, יצא הסוד ברבים שהאשה מבוגרת מבעלה בכמה שנים טובות.

הרגיע רבי שלמה זלמן את האיש והשפיע עליו שלא יגרום חלילה לביטול קשר הנישואין של בנו, ובין השאר אמר לו: צא וראה, שאף בתורתנו הקדושה מצינו מעין המעשה שאירע לך, הנה אנו קוראים בסוף פרשת מסעי על בנות צלפחד: "ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונועה בנות צלפחד לבני דודיהן לנשים". מעיר על כך רש"י: כאן מנאן הכתוב לפי גדולתן ולפי גילן, ובכל המקרא מנאן לפי חכמתן.

בענין זה יש מקום לשאול: מדוע מקפיד הכתוב למנות בכל מקום את בנות צלפחד לפי חכמתן, ורק בפרשת מסעי נמנות הבנות לפי גילן?

אלא – המשיך רבי שלמה זלמן בחיוב – במסכת בבא בתרא אמרו חכמינו על בנות צלפחד, שאפילו הקטנה שבהן לא נישאה קודם שהיתה בת ארבעים. במצב זה לא היה מן הראוי למנות את הבנות לפי שנותיהן, ולכן מנה אותן הכתוב לפי חכמתן. אבל בסוף פרשת מסעי, מדובר על בנות צלפחד לאחר נישואיהן, ולכן הן נמנות כאן לפי גדולתן זו מזו בשנים. שכן לאחר הנישואין שוב אין לחשוש מכך, שיוודע ברבים הגיל האמיתי של האשה...

תקציר ההפטרה – ירמיה ב'

הפטרה זו היא מג' ההפטרות דפורענות שמפטרין לפני תשעה באב, שבה מסופר על נבואת הפורענות שהתנבא ירמיה על ישראל. ה' מתווכח עם ישראל ואומר להם איזה עוולה מצאו בי אבותיכם על שנהיו כפויי טובה ורחקו מעלי, שהרי הולכתי אותם במדבר וסיפקתי להם צרכיהם, ואעפ"כ מחליפים אותי באלוהים אשר המה לא אלוהים, ואפי' הגויים שעובדים ע"ז לא מחליפים את אלוהיהם באלוהים אחרים למרות שאין בהם ממש. ולכן עוונכם נרשם לפני, ואפי' אם תרבו במעשים טובים, לא יועיל הדבר, כי כבר נגזרה הגזירה להינתן לאויב. כי על אף אזהרותי שתחזרו בתשובה, החלטתם לעבוד ע"ז, ורק בעת צרתכם אתם פונים אלי, ואיזה האלילים אשר עבדתם אותם שיצילו אתכם. אך אם תשובו אלי באמת, תתעלו בעיני הגויים ויתפארו בכם עד שיאמר א' לחבירו "אני מוצלח כישראל".

שבת שלום!

יוצא לאור להצלחת יוסף שלום בן מרים נ"י
-לקבלת הגליון באימייל נא לשלוח אימייל ל
kosssover@gmail.com

לכאורה תמוה, הרי כל עיקר הטעם שצריך לגלות לעיר מקלט הוא בכדי שישבו בתשובה על שנכשל בהריגת אדם בשוגג, ויתקן מעשיו והשקפותיו. אם כן כיצד נתנה התורה בידו מכשול כה חמור, שישב ויצפה למיתת הכהן הגדול?

ברם, חז"ל אמרו "לפיכך אמותיהם של כהנים מספקות להם מחיה וכסות, כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו". וביארה הגמרא שעונש הוא לכהנים על שהיה להם לבקש רחמים על בני דורם ולא ביקשו. כיון שכך, מדבר זה עצמו יכול הרוצח לעשות חשבון נפש, כי אם בעד חטא כה פשוט שלא התפלל הכהן על הדור, תלה הקב"ה את חייו בתפילת הרוצחים בשוגג, על אחת כמה וכמה גדול חטאו שלו שבאמת הרג נפש. ומאחר שיבוא למחשבה כזו, שוב ימנע עצמו כבר מלהתפלל למותו של הכהן הגדול.

הרב חזקיהו אליעזר קאהן זצ"ל

"ולא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה" [ל"ה, ל"ד]
יש להבין מדוע פתח הכתוב בלשון יחיד – "ולא תטמא את הארץ", וסיים בלשון רבים "אשר אתם יושבים בה"?

ונראה להסביר על דברי התלמוד: "העולם נידון אחר רובו, עשה מצוה א' אשדו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת, אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה". למדנו מכאן שהעובר עבירה היר הוא מזיק לא רק לעצמו אלא לעולם כולו.

ולפי זה מובן הכתוב "ולא תטמא את הארץ", דע לך שאחריות כבדה רובצת עליך, שאם אתה עושה עוון ומטמא את הארץ, הרי אתה מזיק לכל היושבים בה, וזהו "אשר אתם יושבים בה".

תורת הפרשה

"לשוב בעיניהם תהיינה לנשים אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים" [ל"ז, ו']

אמרו רבותינו במסכת בבא בתרא שבנות צלפחד עצמן היו מותרות להינשא אף לשבט אחר, ורק עצה טובה היה גם להן שינשאו לשבטן. ולכאורה אף שידע הקב"ה שיקיימו גם בלא ציווי, אבל הרי מצווה ועושה עדיף, ולא לא נצטוו כדי שיהיו מצוות ועושות?

וצריך לומר שגם בלי חיוב וציווי, אם רק יש עצה טובה מהקב"ה ולא ישמעו את העצה, הוא חטא גדול שמראים שאינם מתחשבים בעצת הקב"ה אלא בדעת עצמם, שנדמה שסוברים חלילה שידועים יותר מהקב"ה מה טוב ומה לא טוב, והוא ככפירה חלילה, ולכן יש ליצר הרע להתגרות בו כמו שמתגרה באדם שמצווה. ואם כן אדרבה, מכיון שהוא רק עצה ולא חיוב, יהיה ליצר הרע עוד יותר להסית ולהקטין את החטא כיון שאינו ציווי, ולכן במה שלא נצטוו וקיימו, היה עדיף.

רבי משה פיינשטיין זצ"ל